

Restes humanes i de fauna vertebrada descobertes a l'avenc de les Aranyes (Tordera)

Miquel Nebot, Teresa Hernández i Manel Llenas
Secció Villalta d'Arqueologia i Paleontologia
de la Federació Catalana d'Espeleologia

Resumen

Restos humanos y de fauna vertebrada descubiertos en el Avenc de les Aranyes (Tordera, Maresme)

En este artículo se da a conocer el material óseo que fue descubierto en el Avenc de les Aranyes (Tordera, Maresme). Durante una de las exploraciones en las que se realizaban unas desobstrucciones aparecieron algunos restos óseos que fueron trasladados al Instituto de Paleontología Miquel Crusafont de Sabadell para ser valorados. Reconocido su interés, se recogieron algunas piezas más para su estudio. Todo este material, compuesto de restos humanos y de fauna vertebrada, es el objeto de este trabajo.

Palabras clave

Osteología, espeleología, Tordera, Maresme

Resum

En aquest article es dona a conèixer el material ossi que va ser descobert a l'avenc de les Aranyes (Tordera, Maresme). Durant una de les exploracions en les quals s'estaven duent a terme unes desobstruccions van aparèixer algunes restes òssies que van ser traslladades a l'Institut de Paleontologia Miquel Crusafont de Sabadell per ser avaluades. Reconegut el seu interès, es van recollir algunes peces més per al seu estudi. Tot aquest material, compost de restes humanes i de fauna vertebrada, és l'objecte del present treball.

Paraules clau

Osteologia, espeleologia, Tordera, Maresme

Summary

Human and vertebrate fauna remains discovered in Avenc de les Aranyes (Tordera, Maresme)

This article outlines the bone material discovered in Avenc de les Aranyes (Tordera, Maresme). In one of the excavations undertaken a number of bone remains were unearthed, which were transferred to the Miquel Crusafont Paleontological Institute in Sabadell to be assessed. On account of their interest, further pieces were collected for their study. All this material, made up of human and vertebrate fauna remains, is the object of the present study.

Keywords

Osteology, speleology, Tordera, Maresme

Introducció

La geologia de la serralada del Montnegre i el Corredor es caracteritza per la seva formació litològica de roques intrusives i metamòrfiques. Únicament al sud de la població de Tordera, com una excepció, s'hi troben uns reduïts afloraments de materials del devonià, que han permès la formació de petites cavitats que s'han desenvolupat dins d'aquestes calcàries grises i noduloses.

L'Avenc de les Aranyes, anomenat també Avenc Perset o Forat de les Aranyes, està situat al terme municipal de Tordera i és conegut des de fa temps.

(Borràs et al., 1980) van publicar la seva fitxa amb una topografia realitzada l'any 1963 que va donar una profunditat de nou metres i un recorregut de dinou metres.

Posteriorment, membres del Grup Excursionista Malgratenc i del Grup d'Espeleologia de

Figura 1. Mapa cartogràfic Montnegre-Corredor. Ed. Alpina.

Foto 1. Avenc de les Aranyes, entrada superior.

Badalona, Cor de Marina, van efectuar unes desobstruccions en aquesta cavitat, amb la finalitat de comunicar una de les seves galeries amb una nova entrada inferior.

Així aquesta petita cova-avenc va assolir catorze metres de profunditat i 72 m de recorregut.

Durant aquesta tasca es van trobar de manera dispersa entre els blocs de roca i els sediments d'argila una sèrie de restes òssies que són les que han motivat el present treball.

Foto 2. Avenc de les Aranyes, entrada inferior.

Foto 3. *Homo sapiens*. Neurocrani 001.

Foto 4. *Homo sapiens*. Mandíbula, sin. 014.

Inventari i descripció dels materials

Homo sapiens

Neurocrani, molt fragmentat (001-006).
Maxil·lar (012).
Mandíbules, sin. (014); dex. (013).
Dentició, premolar (017); molar (018).
Clavícula, fragment (005).
Coxal, sínfisi púbica (043).
Húmer, amb epífisis malmeses (002).
Cúbit (003).
Radi (004).
Fèmur (027).
Peroné (031).
Metàpodes (010-020-021-022-023-024-025).
Falanges (011-019-028).
Fragments indeterminats (007-008-009-015-016-026-029-030).

Foto 5. *Homo sapiens*. Húmer 002.

Foto 6. *Homo sapiens*. Cúbit 003.

Cervus elaphus

Mandíbula, fragment amb P/4, M/1 (044).
Axis, segona vèrtebra cervical, fragment (045).
Radi, extrem proximal sin. (049).
Coxal, fragments (039-042).
Tíbia (046).
Metatarsià dex. (053).
Falanges primeres (048).
Mandíbula dex. amb dm/1 i dm/2 (050).
Apòfisi mandibular (035).
Astràgal amb fragment distal de tíbia (047).
Banyes, fragments (051-054-055).

Oryctolagus cuniculus

Crani fragmentat (056).
Mandíbula, exemplar juvenil (059).
Fèmur (057-058).

Materials indeterminats i en estudi

(032-033-034-036-037-038-040-041-052-060-061-062-063).

Resultats i discussió

De les restes humanes localitzades, podem deduir que corresponen a un únic individu, ja que no es va trobar duplictat en els elements ossis. També s'aprecia uniformitat en el desenvolupament d'aquests elements. Es tracta d'un adult, ja que es van trobar les epífisis soldades a les diàfisis i un notable desgast dentari.

L'estat de conservació dels ossos fa pensar que no són restes actuals i que, sense dubte, es tracta d'un *Homo sapiens*, com ho demostra el seu mentó desenvolupat.

Caldria un estudi antropològic per poder disposar de més informació.

Les restes de *Cervus elaphus* són atribuïbles a diversos individus de diferents talles. La biometria feta a alguns dels ossos s'ha comparat amb les dels exemplars cantàbrics i estudiats per MARIEZKURRENA i ALTUNA (1983) i MARIEZKURRENA, (1983). Algunes restes són de talla superior a les mostres del jaciment d'Urtiaga, que formen part del complex aurinyacià-perigordià. Segons els autors citats, aquesta espècie va assolir les seves dimensions màximes en aquest període, i va ser

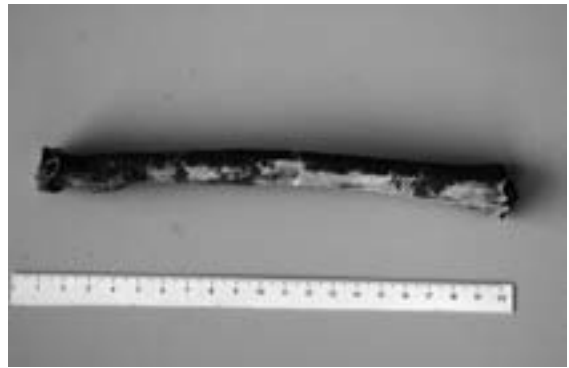

Foto 7. *Homo sapiens*. Radi 004.

Foto 8. *Cervus elaphus*. P/4, M/1, 044.

Foto 9. *Cervus elaphus*. P/4, M/1, 044.

Foto 10. *Cervus elaphus*. Tíbia 046.

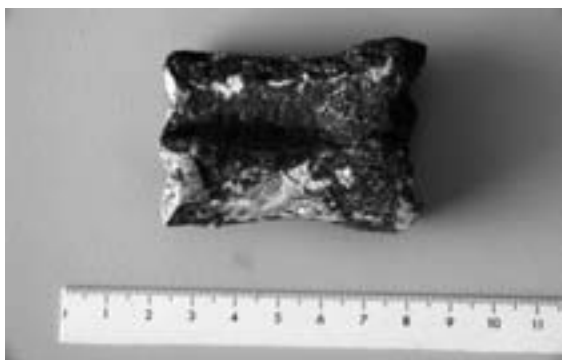

Foto 11. *Cervus elaphus*. Falanges primeres 048.

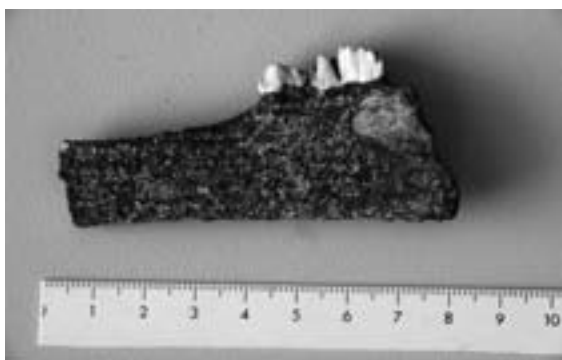

Foto 12. *Cervus elaphus*. Mandíbula dex. amb dm/1 i dm/2 050.
talla inferior en el mosterrià i el magdalenianà. La mida

Foto 13. *Cervus elaphus*. Astràgal amb fragment distal de tibia 047.

Foto 14. *Cervus elaphus*. Banya 051.

es redueix de manera important en els exemplars postwürmians i més encara en els actuals.

Els ossos d'*Oryctolagus cuniculus* es consideren, pel seu estat de conservació, de conills actuals.

Tot el material estudiat està dipositat a l'Institut Català de Paleontologia (ICP) i a disposició de qualsevol persona interessada en el seu estudi més detallat.

Agraïments

Als membres del Grup Excursionista Malgrateng i del Grup d'Espeleologia de Badalona, Cor de Marina, per la seva tasca en el descobriment de les restes publicades. A Enric Porcel, Francesc Alfambra, Brauli Torres, Julià González, Antoni Ferro i Rosa González, per la seva col·laboració i als investigadors de l'Institut Català de Paleontologia pel seu valuós assessorament.

Bibliografia

ALTUNA, J. i MARIEZKURRENA, K. (1983): «Biometría y disformismo sexual en el esqueleto de *Cervus elaphus* würmiense, postwürmiense y actual del Cantábrico», dins *Munibe*, núm. 35, p. 203-246.

BORRÁS, J., MIÑARRO, J. M. i TALAVERA, F. (1980): *Catàleg Espeleològic de Catalunya (el Baix Empordà, el Gironès, la Selva, Osona, el Vallès Oriental i el Maresme)*. Vol. 6. Barcelona: Ed. Políglota.

MARIEZKURRENA, K. (1983): «Contribución al conocimiento del desarrollo de la dentición y el esqueleto postcraneal de *Cervus elaphus*», dins *Munibe*, núm. 35, p. 149-202.